

atim+

GRIPENY SLOUŽÍ V ČESKÉ ARMÁDĚ 20 LET

20 LET SLUŽBY 38 TISÍC HODIN

V dubnu 2005 dosedl první bojový letoun JAS-39 Gripen na dráhu čáslavského vojenského letiště. Po mnohaletém výběru se tehdejší vláda rozhodla v roce 2003 pro 14 švédských stíhaček placených formou pronájmu. Gripeny, které představují klíčový prvek českého letectva, by měly sloužit ještě cca 10 let, poté je nahradí americké bojové letouny F-35 Lightning II.

Poslední z 12 jednomístných a dvou dvoumístných strojů JAS-39 přistál v ČR v srpnu 2005, bezprostředně poté začal intenzivní výcvik pilotů, kteří se museli na nové technické vybavení a operační postupy rychle adaptovat. Moderní gripeny také nahradily 1. července 2005 dosluhující MiG-21MF v aliančním systému kolektivní ochrany NATINADS (NATO Integrated Air Defence System, později NATINAMDS (NATO Integrated Air and Missile Defence System)).

„Mezi oběma letouny je naprosto zřejmý tříčetiletý rozdíl, a to jak z aerodynamického hlediska, avioniky, tak bojových možností,“ popisuje rozdíl mezi MiG-21 a JAS-39 Gripen (švédsky Gryf) jeden z nejzkušenějších pilotů Michal Daněk, který se jako poslední český pilot ještě v roce 2003 přeškolil na MiG-21MF. V letech 2005 až 2024 s gripenem nalétal přes 2200 hodin, přičemž v letech 2020–2023 zastával také funkci velitele 211. taktické letky v Čáslavi. Letectvo opustil v hodnosti podplukovníka na konci loňského roku a nyní předává zkušenosti jako instruktor v Centru leteckého výcviku v Pardubicích.

Piloti nalétali dosud 38 000 letových hodin

Letoun JAS-39 Gripen je víceúčelový stíhací letoun, který je vybavený moderní avionikou, radarovými systémy a schopností používat širokou škálu zbraní včetně střel vzduch-vzduch a vzduch-země. Jeho maximální rychlost je 2 Ma a dolet přesahuje 3000 kilometrů, což umožňuje pokrytí celé oblasti střední Evropy. Za dvacet let služby se letouny JAS-39 Gripen účastnily řady mezinárodních cvičení a misí. Česká armáda je využívá nejen pro obranu vzdušného prostoru, ale také pro podporu spojeneckých operací. Čeští piloti na nich dosud nalétali cca 38 000 letových hodin. Čáslavské gripeny střežily vzdušný prostor Lotyšska, Litvy a Estonska čtyřikrát, a to v letech 2009, 2012, 2019 a 2022. V letech 2014, 2015 a 2016 pak hlídaly nebe nad Islandem, kam se vrátí letos v květnu.

S přibývajícími roky se letouny Gripen neustále modernizují, aby splňovaly současné technické a operační požadavky. Po předchozích implementacích softwarových edic MS20 v letech 2018 a 2020 proběhl minulý rok upgrade

na MS20 Block 2.1B, který umožnil funkci datového přenosu Link 16 verze Block upgrade 2, provoz vojenského módu 5 systému identifikace IFF a příjem šifrovaného signálu navigačního systému Military GPS. V plánu je modernizace na MS20 Block 2.2, která má navíc obsahovat systém šifrované komunikace odolné vůči rušení SATURN.

Počítá se s pronájmem do roku 2035

Plánuje se, že letouny budou sloužit v AČR minimálně do roku 2035, s možností dalších modernizací a rozšíření jejich schopností.

„Letoun JAS-39 je po různých modernizacích, které probíhají v čase, stále plně schopný plnit úkoly ochrany vzdušného prostoru. Počítáme s ním i nadále. V současné době se čeká na podpis vlády o prodloužení pronájmu do roku 2035. Nicméně s výhledem na dalších 30 až 40 let je obměna na letoun 5. generace nutná,“ uvádí velitel 21. základny taktického letectva Čáslav brigádní generál Jaroslav Tomaňa.

„Dvacet let služby letounů JAS-39 Gripen v české armádě je významným milníkem a symbolem úspěšné modernizace našich vzdušných sil. Rád bych poděkoval společnosti SAAB za dlouhodobou podporu a švédskému letectvu za vynikající spolupráci, která zásadním způsobem přispěla k rozvoji českého taktického letectva. Zvláštní poděkování patří všem příslušníkům a pracovníkům Vzdušných sil AČR, kteří se podílejí na provozu těchto strojů a každý den zajišťují bezpečnost našeho vzdušného prostoru,“ říká na závěr generálmajor Petr Čepelka, velitel Vzdušných sil AČR.

Text: kpt. Hana Havrdová,
foto: autorka a Jan Kouba

ČESKÉ GRIPENY MÍŘÍ NA ISLAND

České nadzvukové letouny JAS-39C Gripen budou v letošním roce opět zabezpečovat ochranu vzdušného prostoru Islandu. Pod hlavičkou NATO bude český letecký personál zajišťovat dohled a v případě potřeby reagovat na jeho narušení, zejména ruskými vojenskými letadly v islandské části vzdušného prostoru NATO.

Armáda ČR vyšle na leteckou základnu v Keflavíku úkolové uskupení AČRASICIPPN 2025 (Airborne Surveillance and Interception Capabilities to meet Iceland's Peacetime Preparedness Needs). Jeho hlavním úkolem bude zabezpečení situačního přehledu a ochrany této důležité části vzdušného prostoru NATO. Jádrem uskupení bude tvořené příslušníky 21. základny taktického letectva Čáslav, které bude doplněno o příslušníky jiných útvarů a zařízení.

Délka nasazení je kratší, než je obvyklé například při plnění leteckých misí v Pobaltí, což vyplývá z dohody NATO s islandskou vládou. „Příprava úkolového uskupení probíhá téměř stejně jako na naše předchozí mise, samotný úkol se neliší od toho, co děláme v rámci NATINAMDS v Čáslavi. Máme ovšem příležitost působit v neobvyklém prostředí a meteorologických podmínkách. Novou výzvou bylo národní hodnocení TACEVAL,“ doplnil podplukovník Málek, velitel úkolového uskupení AČRASICIPPN 2025.

Standardy NATO jako doklad připravenosti

Přípravu úkolového uskupení výrazně ovlivnila skutečnost, že byla završena závěrečným hodnocením dle standardů NATO TACEVAL (Tactical Evaluation), pro které bylo zorganizováno několikadenní nepřetržitě certifikační cvičení. V případě letecké jednotky operující s taktickými letouny JAS-39 Gripen C tomu tak bylo poprvé.

Hodnocení jednotky dle standardů NATO TACEVAL je proces hodnocení schopností

a připravenosti ozbrojených sil členských států NATO plnit úkoly v rámci společných aliančních operací. Hodnocení deklaruje, že jednotky jsou schopny efektivně spolupracovat s ostatními aliančními partnery a jsou připraveny k nasazení v reálných operacích. Velitelství pro operace, které odpovídá za plánování, nasazení, řízení a zabezpečení sil a prostředků ozbrojených sil České republiky v operacích, řídilo závěrečné národní hodnocení TACEVAL dle standardů NATO. Toto hodnocení již od roku 2023 reflektuje nový set aliančních kritérií.

„Úkolové uskupení prokázalo připravenost spolupracovat v mezinárodní operaci a způsobilost rychle reagovat na jakékoliv bezpečnostní výzvy. Jednotka je schopná plnohodnotně působit v místě nasazení, řešit nenadálé situace, komunikovat a spolupracovat s nadřazeným stupněm, aliančními partnery i hostitelskou zemí,“ shrnul hodnocení jednotky brigádní generál Martin Janatka,

náčelník štábu Velitelství pro operace a šéf týmu hodnotící komise.

Nad Islandem už počtvrté

V případě Vzdušných sil AČR půjde již o čtvrté nasazení českých stíhačů na Islandu. České gripeny byly poprvé nasazené na Islandu v rámci operace NATO ASICIPPN v roce 2014. Vzhledem k tomu, že Island nemá vlastní vojenské letectvo, je vzdušný prostor této severské země pravidelně chráněn spojenci v rámci NATO. Česká republika se zapojila do této operace, aby pomohla chránit islandský vzdušný prostor, zajišťovala bezpečnost v severním Atlantiku a udržovala vycvičenost islandského personálu a připravenost infrastruktury. Další mise byla realizována v roce 2015, kdy čeští piloti opět operovali z islandské základny v Keflavíku, a poté znovu v roce 2016. Mimo Island působili čeští stíhači také v Pobaltí, a to v letech 2009, 2012, 2019 a 2022.

Během všech nasazení byly české letouny začleněny do Integrovaného systému protivzdušné a protiraketové obrany států NATO (NATINAMDS – NATO Integrated Air and Missile Defence System).

Cenné zkušenosti pro české letectvo

Tato mise byla a je pro české letectvo významnou příležitostí k získání zkušeností s operacemi v extrémních podmínkách severního Atlantiku. Taková nasazení jsou důležitou součástí závazků České republiky k NATO, přispívají ke kolektivní obraně vzdušného prostoru Aliance a posilují pozici České republiky v alianční spolupráci.

Text: mjr. Tereza Kabourková,
foto: archiv 21. zTL Čáslav

A FAKTA

- **Mise** na ochranu vzdušného prostoru Islandu započala v roce 2008, kdy ji na základě žádosti představitelů islandské vlády, přednesené během summitu NATO v Rize v listopadu 2006, iniciovala a zaštitila Aliance.
- **NATO** pro hodnocení schopností operačního nasazení velitelství a jednotek pozemních a vzdušných sil využívá programy hodnocení CREVAL a TACEVAL. Tyto jednotlivé programy jsou pravidelně aktualizovány a využívány při hodnocení sil, které ČR deklaruje pro NATO a do operací vedených NATO.
- **TACEVAL** je již dlouho standardním nástrojem Aliance k hodnocení leteckých jednotek vyslaných do podřízenosti NATO. Armáda ČR již v roce 2023 přistoupila ke sladění národního hodnocení s novým standardem NATO.